

Trvalo udržateľné mestá a obce

Začiatkom októbra 1996 sa konala v Lisabone, hlavnom meste Portugalska, **Druhá európska konferencia o trvalo udržateľných mestách a obciach** ako súčasť Kampane za európske trvalo udržateľné mestá a obce. Nadväzovala na konferenciu v dánskom Aalborgu (1994), kde bola prijatá Aalborgská charta, vyzývajúca všetky európske mestá a obce na zapojenie sa do realizácie programu Local Agenda 21, prijatom na Summit Zeme v Riu r. 1992. Podpisom Aalborgskej charty sa mnohé mestá a obce zaviazali, že sa budú angažovať vo svojich komunitách pri tvorbe plánov na ochranu životného prostredia. V rámci tohto programu majú vypracovať vlastné plány smerujúce k trvalej udržateľnosti ich prostredia.

Počiatočná dvojročná fáza Kampane bola venovaná hlavne rozširovaniu informácií o Aalborgskej charte a úsiliu o zapojenie ďalších samospráv miest a obcí do tohto programu. Ďalšia fáza, ktorú otvorila lisabonská konferencia, je už zameraná na realizáciu princípov Aalborgskej Charty, na uskutočňovanie programu Local Agenda 21 a miestnych programov trvalej udržateľnosti. Angažovaním sa v tomto procese prispievajú samosprávy európskych miest aj k programu Habitat I a Habitat II (Istanbul, jún 1996). Mnohé mestá (Štokholm, Mníchov, Budapešť) už prezentovali výsledky, ktoré dosiahli za uplynulé dva roky a podelili sa o svoje skúsenosti.

Na konferencii, ktorú pod patronátom Európskej komisie a portugalského prezidenta Jorga Sampaia organizovalo mesto Lisabon v spolupráci s európskym sekretariátom nadácie ICLEI (International Council for Local Environmental Initiatives – Medzinárodné zastupiteľstvo pre miestne environmentálne iniciatívy)

sa stretlo 742 účastníkov z 31 európskych krajín, USA, Kanady a Brazílie.

Podujatie prebiehalo formou plenárnych zasadnutí a tematických workshopov, pričom po každej sérii workshopov sa o výsledkoch diskutovalo na spoločnom plenárnom zasadnutí. Spravodajcovia jednotlivých workshopov odpovedali na otázky moderátorov. Workshopy boli štyri. Prvý sa týkal celostného prístupu k programu Local Agenda 21 a sumarizoval environmentálne problémy v metropolách a ich regiónoch, vo veľkých mestách, mestách strednej veľkosti, ako aj v malých mestách a dedinách.

Druhý sa týkal riešenia problémových okruhov, ako napr. zelené mesto, urbanistické plánovanie a obnova, ekologizácia mestského hospodárstva, premeny životného štýlu, dostupnosti a mobility v meste, prírodných zdrojov a environmentálnej ochrany, účasti verejnosti, ochrany klímy a zdravia.

Témou tretieho workshopu boli postupy implementácie, ku ktorým patrili komunikačné metódy na vytvorenie spolupráce, vnútorná sieť miestnej samosprávy, medziodvetvové partnerstvo, národné i bilaterálne kampane a severo-južné spojenia na dosiahnutie trvalej udržateľnosti.

Štvrtý workshop bol venovaný prostriedkom environmentálneho manažmentu a zahrňal tieto tematické okruhy: audit v manažmente trvalej udržateľnosti, indikátory trvalej udržateľnosti, postavenie environmentálnych cieľov, utváranie environmentálneho rozpočtu, udržanie rovnováhy, ako aj úlohu strategického environmentálneho posudzovania a plánovania.

Vo workshope *Malé mestá a dediny*, ktorého som bola hovorkyňou, odzneli zaujímavé príklady realizácie prog-

ramu Local Agenda 21 vo fínskom meste Lahti, v Calvii na Malorke a v portugalskej Evore. Poukázali na dôležitosť účasti verejnosti, komunikácie s obyvateľmi a získavania podnetov "zdola". Zaujímavý prípadový štúdiu predstavilo mesto Lahti, ktoré si na vypracovanie svojho programu vytvorilo občiansku iniciatívu Environmentálne fórum a predstavilo tak nový prístup k miestnej politike v tejto oblasti vo Fínsku. Je súčasne príkladom posunu od tradičného postupu pri ochrane životného prostredia v meste k trvalej udržateľnosti. Ukázalo sa totiž, že tradičné spôsoby kontroly vplyvov emisií na životné prostredie neznižujú ich škodlivosť, naopak, v niektorých prípadoch ešte narastala. V Lahti pochopili, že ochrana životného prostredia v ich meste sa musí stať každodennou zodpovednosťou všetkých ľudí. Trvalo udržateľný rozvoj nemôžu zabezpečiť len referenti na radnici, ale vyžaduje participáciu všetkých obyvateľov, a hlavne zmenu postojov všetkých zainteresovaných. Referenti sa musia zmeniť z kontrolórov a inšpektorov na konzultantov a partnerov a občania z neuvážených konzumentov na uvedomelých užívateľov a ochrancov svojho životného prostredia.

Zástupcovia Európskej komisie a Európskeho environmentálneho úradu v Bruseli prisľúbili zásadnú pomoc a finančnú podporu tejto Kampane a ocenili úsilie európskych miest, vďaka ktorému sa podarilo vytvoriť veľké a silné hnutie za záchranu a trvalú udržateľnosť miest a obcí. Účastníci lisabonskej konferencie 1996 schválili zásadný dokument *Od Charty k činom*, ktorý vychádza z princípov a odporúčaní, ktoré položila Aalborgská charta, príručka "Krok za krokom" anglickej správnej rady miestnych samospráv, "Správa o trvalo udržateľnom vývoji" expertnej skupiny Európskej komisie a Local Agenda 21, ktorú vydala International Council for Local Environmental Initiatives.

Dagmar Petriková